

ВИЗНАЧЕННЯ СТАДІЇ ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

*Хавула Й.В., здобувач вищої освіти,
havulajosip@gmail.com*

*Науковий керівник: Федотова І.В., д.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

В ринкових умовах однією з найважливіших проблем підприємства є проблема підвищення фінансового стану підприємства, оскільки переважна більшість вітчизняних підприємств мають низьку ефективність господарської діяльності через кризові явища у економіці країни. Розробка та вдосконалення фінансової стратегії дає можливість підвищити якість структури коштів підприємства та їх джерел, підвищуються показники фінансової стійкості, знижується ймовірність банкрутства, зміцнюється загальна конкурентоспроможність підприємства.

Питанням вибору та формуванню фінансової стратегії підприємства присвятили велика кількість закордонних та вітчизняних дослідників [1-7]. На сьогоднішній день розроблено чимало методик визначення релевантності фінансової стратегії, серед яких можна назвати найбільш відомі матриці фінансових стратегій: матриці Бостонської Консультаційної групи; матриця Мак-Кінзі (GeneralElectric - GE); Літл (ArthurD.Little - ADL), Хофера-Шенделя (Hofer/Schendel), Томсона-Стрікланда, а також матриця Ж. Франсона і І. Романа, модель фірми Дюпон та ін. [8].

При виборі фінансової стратегії доцільно використовувати матрицю фінансових стратегій, яка дозволяє винести вирок перспективного напрямку зміни фінансово-господарського стану підприємства на основі розрахованих вищезгаданих величин.

Матриця фінансових стратегій дає змогу визначати поточне положення компанії стосовно фінансового ризику, розглядати ситуацію в динаміці та прогнозувати зміни фінансової стратегії, планувати майбутнє положення компанії, цілеспрямовано змінюючи найбільш важливі показники діяльності підприємства та знижуючи рівень фінансового ризику. Матриця фінансових стратегій Ж. Франсона і І. Романа ґрунтується на розрахунку трьох коефіцієнтів: результат господарської діяльності (РГД), результат фінансової діяльності (РФД), результат фінансово-господарської діяльності (РФГД).

1. Результат господарської діяльності розраховують за формулою

$$РГД = EBIT - \Delta\Phi EP - BI + ЗПМ, \quad (1)$$

де EBIT – брутто-результат експлуатації інвестицій, тис. грн.;
 $\Delta\Phi EP$ – зміни фінансово-експлуатаційних потреб, тис. грн.;
BI – виробничі інвестиції, тис. грн.;
ЗПМ – звичайний продаж майна, тис. грн.

Результат господарської діяльності з економічного погляду може бути визначений як сума грошових коштів підприємства після фінансування. РГД свідчить про ліквідність підприємства після фінансування всіх витрат, що пов'язані з його розвитком [6, с. 659].

2. Результат фінансової діяльності розраховують за формулою

$$РФД = \Delta PK - B - ПНП - (Д + ДВФД), \quad (2)$$

де: ΔPK – зміни позикових коштів, тис. грн.;
B – відсотки, вартість фінансування, тис. грн.;
ПНП – податок на прибуток, тис. грн.;
Д – дивіденди, тис. грн.;
ДВФД – інші доходи і витрати фінансової діяльності, тис. грн.

Результат фінансової діяльності відображає фінансову політику підприємства. За його підрахунку треба користуватись лише рухом фінансових потоків. Вирішальне значення для визначення знаку РФД має знак зміни позикових коштів.

3. Результат фінансово-господарської діяльності (РФГД) підприємства розраховують за формулою

$$РФГД = РГД + РФД. \quad (3)$$

РФГД показує величину і динаміку грошових коштів підприємства після здійснення всього комплексу інвестиційно-виробничої та фінансової діяльності фірми. Негативні значення результату фінансово-господарської діяльності протягом тривалого періоду може призвести до банкрутства підприємства [7, с. 139-143].

Після розрахунку цих основних показників можна умовно віднести підприємство до одного з квадратів матриці, а також визначити, на якій стадії фінансового розвитку знаходиться підприємство. При цьому ця матриця не охоплює стадію "становлення", яка характеризується постановкою мети і напрямів фінансового розвитку.

Модель фірми Дюпон має науковий інтерес у зв'язку з тим, що вперше декілька показників поєднані та приведені у вигляді трикутної структури, у вершині якої знаходиться коефіцієнт рентабельності сукупного капіталу (ROE). Цей показник характеризує віддачу, що отримана від використання вкладених у діяльність підприємства ресурсів. Розрахунковими складовими рентабельності сукупного капіталу є два факторних показника – рентабельність продажів ($R_{п}$) й обіговість активів (OA). Таким чином, розрахунок запропонованих показників дає змогу визначити фінансовий стан підприємства та напрями майбутніх змін:

$$ROE = \frac{ЧП}{ВР} \cdot \frac{ВР}{\bar{A}} = R_{п} \cdot OA, \quad (4)$$

де: ЧП – чистий прибуток, тис. грн.;

ВР – виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), тис грн.;

\bar{A} – середньорічна сума активів, тис грн.

Доповнимо матрицю фінансових стратегій Франсона і Романе матрицею стадії фінансового розвитку, розробленою на основі моделі фірми Дюпон та побудуємо комплексну матрицю визначення фінансової стратегії розвитку (таблиця 1).

Таблиця 1 - Матриця визначення стадії фінансового розвитку підприємства

Стадія фінансового розвитку	Гальмування	Стабілізація	Зростання
	$R_{ФД} < 0$	$R_{ФД} = 0$	$R_{ФД} > 0$
$R_{ГД} > 0$	1 батько сімейства $R_{ФГД} \approx 0$	4 рантьє $R_{ФГД} > 0$	8 материнське суспільство $R_{ФГД} > 0$
$R_{ГД} = 0$	7 епізодичний дефіцит $R_{ФГД} < 0$	2 стійка рівновага $R_{ФГД} \approx 0$	5 атака $R_{ФГД} > 0$
$R_{ГД} < 0$	9 кризовий стан $R_{ФГД} < 0$	6 дилема $R_{ФГД} < 0$	3 нестійка рівновага $R_{ФГД} \approx 0$
Стадія фінансового розвитку	Гальмування	Стабілізація	Зростання
	$R_{п} < 0$	$R_{п} \in [0; 0,1)$	$R_{п} \geq 0,1$
$\Delta OA \uparrow$	10 допустимий фінансовий стан $ROE < 0$	11 середній фінансовий стан $ROE \approx 0$	12 стійкий фінансовий стан $ROE \gg 0$
$\Delta OA \downarrow$	13 кризовий фінансовий стан $ROE \ll 0$	14 критичний фінансовий стан $ROE \approx 0$	15 нестійкий фінансовий стан $ROE > 0$

Маніпулюючи в рамках даної матриці, ми можемо розглядати проблему в динаміці, даючи можливість не тільки формулювати фінансову стратегію, але і модифікувати (міняти) її в результаті зміни якихось дуже важливих параметрів функціонування підприємства як такого. Розробка фінансової стратегії передбачає розробку не тільки цілей, але і розробку плану дій з досягнення цих цілей.

Таким чином, матриця фінансових стратегій має незаперечні переваги для використання у процесі розробки фінансових стратегій економічних суб'єктів різного рівня, масштабу та форми власності. Однією з переваг є можливість матриці наочно продемонструвати у зрозумілій та доступній формі стратегію фінансового розвитку підприємства. Матриця фінансових стратегій являє собою наочний посібник для використання з можливістю вибору найбільш оптимального рішення з кількох можливих. Використання матриць фінансових стратегій дозволяє підприємству приймати рішення про системне використання всіх наявних фінансових ресурсів та прогнозувати тактику поведінки підприємства у короткостроковому періоді, оцінити можливості підприємства у досягненні поставлених фінансових цілей та завдань.

Література.

1. Наумова Л.Ю. Фінансова стратегія економічного розвитку підприємств. *Наука й економіка*. 2014. Вип. 2. С. 134–139.
2. Химич І. Фінансова стратегія як елемент фінансової стабільності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2013. № 4. С. 158–164.
3. Завідна Л. Д. Моделювання фінансової стратегії підприємства готельного господарства. *Проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 206-213.
4. Гурьянова Л.С., Трунова Т.Н. Модели формирования финансовой стратегии предприятия в условиях нестационарной внешней среды. *Хроноэкономика*. 2016. №1 (1). С. 13-16.
5. Альгин В.А. Оценка финансовой стратегии корпораций. LAP Lambert Academic Publishing, 2017. 248 с.
6. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: Ніка-Центр, 2013. 528 с
7. Семенов А.Г. Матриця фінансових стратегій. *Вісник економічної науки України*. 2008. № 2. С. 139-143.
8. Прокудина Д.А., Жуковская П.Г. Матрица финансовой стратегии как инструмент стратегического развития предприятия. *Научное сообщество студентов. Междисциплинарные исследования*: сб. ст. по мат. XLII междунар. студ. науч.-практ. конф. 2018. № 7(42). URL: [https://sibac.info/archive/meghdis/7\(42\).pdf](https://sibac.info/archive/meghdis/7(42).pdf)